

tu irruit in eos, neminem nempe ledens, eorum, qui omnibus statim relictis, dementisque, ut dignum fuerat, effecti, in fugam conversi sunt. Quibus videlicet fugientibus, terribiliter rugiens leo percutiebat cauda fortiter terram, perterritisque camelos, sicut erant onusti, ante se ad cellam ire coegit.

Insolitam ergo rem fratres videntes, quod precedens asinus sarcinatus in medio cameli, & subsequens eorum terga leo pariter veniret, mox exeuntes modestè, curaverunt beato nunciare Hieronymo. Quo audito, foras egrediens, januas monasterii patefieri iussit benignè: summumque silentium imperavit, dicens: Hospitibus nostris, id est camelis & asino, auferentes sarcinas eos leviate, pedesque abluite, escas præbete, expectantes quid in hoc facto suis voluerit Dominus servus demonstrare. Omnibus denique quæ erga camelos fuerant iussa præcæcis, cepit leo ut dudum huc atque illuc gratulabundus per claustra monasterii ire, singulorum se fratrum vestigiis sternens: & quasi de perpetrata, quam non fecerat culpa, alludens cauda, veniam postulabat.

Quo viso, fratres pœnitentiam agentes, quod ei crudelitatis intulissent crimen, dicebant: Ecce pastorem nostrum, quem paulò ante ut voratorem crudeliter damnabamus, cum quanto eum præconii miraculo, ut huic crimen auferret, ad nos dignatus est mittere Dominus. Beatus ergo Hieronymus futurorum præcius, sic fratribus ait: Parati estote fratres in his quæ usui refectiois sunt necessaria: ut hi qui nobis sunt futuri, absque molestia ut dignum est, hospites suscipiantur. Mox utique imperata subsecuti, veloci quæque obedientia sunt expleta.

Præcæcis quoque iussis, fermocinantibusque cum beato Hieronymo fratribus, subito venit nunciatus, qui diceret ante monasterii fores hospites adesse, qui cœnobii patrem vellent videre. Hoc sæpe dictus pater audito, portas cellæ patefieri, eosque ad se ingredi iussit. Qui quamvis vocati, erubescendo tamen introeuntes: visoque beato Hieronymo, ejus se prostraverunt vestigiis pro culpa veniam postulantes. Quos ipse clementer elevans, admonuit, ut suis cum gratiarum actione utentes rebus, alienas tangere non usurparent: ac deinde sub Dei præsentia cautè viverent semper. Quam nimirum prædicatione expleta, præcepit ut reficerentur, receptisque camelis abirent. Tunc illi una voce pariter dixerunt: Obsecramus pater, ut ad Ecclesiæ luminaria, necessitatemque fratrum, dimidium liquoris olei, quod attulerunt cameli, suscipi jubeas: quia scimus & certi sumus, quod plus propter vestram, quam pro nostra utilitate, ut negociaremur perreximus in Ægyptum. Quibus beatus Hieronymus ait: Non rectè proculdubio postulatis: quia valde durum videtur, ut nos qui aliis compati,

aliorumque necessitatem sublevare dando debemus, vos gravemus, vestra quibus non indigemus tollentes.

Tunc illi, neque, inquiunt, hic cibum, neque quæ nostra sunt, accipiemus: nisi quod poposcimus, prius iusseris fieri. Itaque, ut prædiximus, nunc dimidium quod attulerunt cameli olei liquorem suscipiatis; & deinceps pollicemur nos nostrisque hæredes, vobis vestrisque successoribus omni anno olei mensuram hic esse daturos. Sicque constrictus beatus Hieronymus, coactisque eorum precibus violentis, quæ rogaverant, impleri præcepit. Sumpto quoque cibo, ac benedictione cum camelis accepta, exultantes, gratulantesque ad propria remearunt. Hæc autem Bethleem acta, & ab incolis loci illius hæctenus asserendo ita fuisse narratur.

Bethleem verò locus splendidus, civitas fuit David in tribu Juda: ubi quondam Dominus & Salvator, ut (impleretur propheta: Veritas de terra orta est) in præsepio intra speluncam, ex virgine nasci dignatus est: & parvulus vagiit. Quod præsepe auro argentoque ornatum (sicut sanctus refert Antonius) incessanter in eo luminaria ardent: plurimisque servorum Dei habitaculis undique circumdatur. Os enim speluncæ ad ingrediendum omnino angustum est: In cuius itaque ore, id est in ipso præsepiti ingressu, beatus Hieronymus saxum scalpendo, monumentum sibi fieri iussit. Tanta vero idem corporis lassitudine fatigatus est: ut etiam in stratu suo jacens, funiculo ad trabem suspensus, supinisque manibus apprehenso erigeretur, ut scilicet officium monasterii prout poterat, exhiberet: transeuntesque in squalore corporis, vocisque tenuitate dies pluri mi fluerent.

Dehinc ipse vir beatus in librorum abundantia fultus, dictis suis sancto Spiritu dedicatis, immobilem Catholicæ turrim Ecclesiæ, contra perfidorum jacula consummavit. Pergunt itaque ad visitandum, consolandumque Hieronymum, dum in labore esset itidem Catholicæ seniores: ad beatumque Augustinum Episcopum, secum quidem animo Ecclesiæ Catholicæ cooperantem: corpore autem in Africa scribentem, sic inter cætera scripsit: Nostra habuimus tempora: & cucurimus quantum potuimus: nunc te currente, & longa spatia transmittente, nobis debetur otium. Igitur idem beatissimus, diebus vitæ suæ in spirituali opere irreprehensibiliter consummatis, nonagesimo octavo ætatis suæ anno in Domino requievit. Bethleem eum alma tenet iterum venturo Domino offerendum. Dormivit autem beatus Hieronymus, anno imperii Theodosii junioris duodecimo: imperante utique illo, cuius anni nec inchoantur, nec finiuntur: Qui vivit & regnat per immortalia sæcula sæculorum. Amen.

Tertiæ seriei hujus Tomi finis.

COMMENTARII
IN LIBROS SACROS
FALSO
HIERONYMO
ADSCRIPTI.

COMMENTARIUS IN PARABOLAS
Salomonis, falso Hieronymo attributus.

Caput I.

PARABOLÆ Salomonis filii David regis Israël. *παραβολαί* Græcè, Latine dicuntur similitudines. Quod huic libro vocabulum Salomon ob id imposuit: ut sciremus altius, & non juxta literam tantum, nos intelligere debere quæ dicit. In quo Dominum significat per Parabolas turbis fuisse locuturum. Salomon autem nomine proprio, & pacifico regni sui statu, regnum Christi & Ecclesiæ perenne denunciat: de quo scriptum est: Multiplicabitur ejus imperium, & pacis non erit finis: super solum David sedebit, & super regnum ejus. Sicut & Templi constructione ac dedicatione, adificationem sanctæ Ecclesiæ: quæ tempore resurrectionis in æternum dedicabitur, insinuat. Nam & ipse Salvator filius esse David, & Rex spiritualis Israël, etiam turbarum testimonio, quæ civitatem Jerusalem venienti cum palmarum ramis & laudibus occurrere declaratur. Notandum autem, quod in vulgata editione pro Parabolis, quæ Hebræicè *MASALOTH* vocantur: *παραβολαί* id est, Proverbia dicuntur. Sed nec ipsum nomen abhorret à vero. Quæ enim Parabolæ rectè nuncupantur, quia occulta sunt: possunt non incongruè etiam Proverbia vocari: quia talia sunt quæ merito sapientissimè ore colloquentium versari ac memoria debeant retineri. Nam & Proverbia plerumque tam obscure dicuntur, ut merito eadem possint etiam Parabolarum nomine notari: Domino attestante, qui ait: Hæc in Proverbis locutus sum vobis: Venit hora cum jam non in Proverbis loquar vobis, sed palam de patre annuntiabo vobis. Quid autem utilitatis Parabolæ Salomonis conferant, sacramento tituli monstratur cum subditur:

Ad sciendam sapientiam & disciplinam. Sapientiam autem & disciplinam scire est, quomodo rectè credere, qualiter secundum id vivere oportet quemque quod veraciter constat didicisse: quo intentionem cordis dirigere, quid operando gerere conveniat nosse. Quod autem adjungit,

Ad intelligenda verba prudentia, & suscipiendam eruditionem doctrinæ. Monet eos quos imbuat: ut non solum sapientiam quam semel ipsi perceperint amplecti, & disciplinæ virtutum quam cognoverint, sciant inservire: sed etiam verbis prudentium, quibus ad perfectiora proficiant, libenter auscultare, & hæc solerter intelligere curent.

Justitiam & judicium, & æquitatem. In justitia, actio recta: in judicio, discretio boni & mali: in æquitate verò rectitudo mentis intelligitur. Justitia est in his quæ secundum regulam veritatis bene operamur. Judicium in illis quæ recta discretionem cum proximis agimus. Æquitas in eo, cum sincera intentione, Deo soli in his quæ rectè gerimus vel judicamus, placere contendimus.

Ut detur parvulis astutia; adolescenti, scientia & intellectus. Parvuli dicuntur sensu simplices: adolescentem verò in fide & opere proficientes. Parvulus dicit eos qui nuper sapientie aures accommodare cœperant. Adolescentem, qui aliquantum jam in ejus auditione profecit. Et ideo fortasse

Tom. V.

parvulus plurali numero, adolescentem appellat singulari: quia doctrina sapientie, quos diversis animi motibus, diversis vivendi moribus deditos suscepit, in unam virtutis perfectionem erudiendo provehit: de quibus jure dicatur: Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una. Ut detur, inquit, parvulis astutia, subtilitas cautela. Hæc etenim rudibus & incipientibus est necessaria: per quam sophismatum dinoscere & cavere versutiam possint: ne fallorum fraudibus argumentorum abducantur à simplicitate veræ sapientie, quæ ducit ad vitam. Adolescenti scientia & intellectus: quia qui prudenter declinat falsa, consequenter scita veritatis percipiet. Hæctenus prætitulatio, hinc jam ipse textus Parabolarum incipit.

Audiens sapiens sapientior erit. Quia sapientie amator extitit Salomon: qui optione sibi data sapientiam petiit & accepit: pulchrè initium Parabolarum suarum à sapientia sumit. Quod autem ait, sapientem cum audierit verbum, sapienter effici: ostendit neminem in hac vita ita sapientem fieri posse, cujus sapientia nequeat augeri. Semperque moris esse sapientem ut dictis majorum, aliquando etiam minorum, auscultent: & quicquid in eis utilitatis audierint, ad se replicent, suoque in corde recordant. Denique audivit sapiens minor majorem, regina Saba Salomonem, & sapientior rediit. Audivit Moyses focerum, multo inferiorem sublimior; & sapientior redditus est. Audierunt discipuli Christum: & spiritum sapientie percipere meruerunt. Audivit Nicodemus: audivit Gamaliel: audivit discipulus ejus tunc Saulus, nunc Apostolus Paulus, sapientes utique verbum Evangelii: & sapientiores sunt facti. Qui etiam Paulus cum ad tertium cælum raptus, audisset ea quæ non licet hominibus verba loqui, nihilominus ad terram reversus aiebat: Quia ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est.

Et intelligens gubernacula possidebit. Nemo se de sua jactet scientia: quia qui sapientium verba crebrò audire & intelligere negligit, vitam suam rite gubernare non novit. Quanto magis alieno regimini præfici nequit, qui seipsum ad patrum disciplinam subjicere contempsit? Quod ergo ait: Audiens sapiens sapientior erit: ad cognitionem rerum quæ per sapientiam noscuntur respicit. Quod verò addit, Et intelligens gubernacula possidebit: ad rectitudinem vitæ, quæ per eandem sapientiam discitur vel docetur, pertinet. Et pulchrè principium Parabolarum principio congruit tituli: quod ita se habet: Parabolæ Salomonis filii David Regis Israël, ad sciendam sapientiam & disciplinam.

Animadvertet Parabolam & interpretationem, verba sapientium, & ænigmata eorum. Animadvertere, est animum illuc vertere: hoc est, sensus in id quod legitur, intendere. Parabola est comparatio ex dissimilibus rebus: aliud enim in superficie sonat: & aliud intellectu innuit. Ænigma est quæstio obscura, quæ difficile intelligitur nisi aperiatur, ut in illud libro Judicum: De comedente exivit cibus: & de forte egressa est dulcedo. Animadvertet Parabolam & interpretationem, verba sapientium & ænigmata eorum. Hoc discipulis se humiliter audientibus, ipsa quæ eos in carne apparentes erudiebat sapientia donavit: ut & suas Parabolas, quæ turbæ nequibant

K k ij